

Tilastotieteen jättiläinen C. R. Rao 1920–2023

Professori C. R. Rao, Calyampudi Radhakrishna Rao, kuoli 102-vuotiaana 22. elokuuta 2023 Amherstin kaupungissa New Yorkin osavaltiossa Yhdysvalloissa. Hän oli syntynyt Etelä-Intiassa Huvvinna Hadagallin kaupungissa Karnatakan provinssissa 10.9.1920.

Isänsä kannustamana C. R. Rao suoritti Andhran yliopistossa maisterin tutkinnon matematiikka pääaineena 19-vuotiaana. Vuonna 1941 Rao siirtyi Kalkutan yliopistoon, joka oli juuri aloittanut tilastotieteen maisteriohjelman, ensimmäisen laatuaan Intiassa. Rao suoritti tutkinnon 1943 korkein mainesanoin; niitä ei sen jälkeen ole ylitetty. Vuonna 1943 P. C. Mahalanobis, ISI:n (Indian Statistical Institute) johtaja ja ”Intian Tilastotieteen Isä”, värväsi Raon ISlin.

Vuonna 1946 Cambridgen yliopisto Englannissa tarvitsi pätevää tutkijaa analysoimaan Pohjois-Afrikasta kerättyjä antropologisia havaintoaineistoja. Tähän tehtävään Mahalanobis lähetti C. R. Raon. Rao työskenteli maineikkaan R. A. Fisherin, modernin tilastotieteen kehittäjän, johdolla Cambridgessä 1946–48 ja väitteli filosofian tohtoriksi 1948.

Palattuaan 1948 Intiaan Mahalanobis tarjosi 28-vuotiaalle Raolle professuuria ISlissä. Tästä alkoi Raon nopea eteneminen aivan ISIn korkeimpaan johtoon. Erityisesti Rao oli Jawaharlal Nehru Professor 1976–84 ja National Professor in India 1987–92.

Intiassa eläkeikä oli 60 vuotta, ja näin 40 Intian vuoden jälkeen vuonna 1979 Rao otti vastaan professuurin Pittsburghin yliopistossa Yhdysvalloissa. Sieltä hän jatkoi Penn State yliopistoon 1988 ja Buffalon yliopistoon 2010.

Kaikkein suurimman jäljen Rao on jättänyt tieteellisellä tutkimustyöllään ja oppikirjoillaan. Häntä pidetään yleisesti yhtenä suurimmista tilastotieteen tutkijoista. Hän oli alansa uranuurtaja ja modernin tilastotieteen perustan rakentaja. Hän julkaisi lähes 500 tieteellistä artikkelia ja kirjoitti 14 kirjaa.

Raolla oli keskeisiä johtotehtäviä alan kansainvälisissä järjestöissä. Hänet on palkittu lukuisilla korkeilla kansainvälisillä tiedepalkinnoilla. Hänen viimeisestä palkinnostaan, kansainvälisestä tilastotieteen palkinnosta (International Prize in Statistics), ilmoitettiin huhtikuun 1. päivänä 2023. Tätä palkintoa pidetään tilastotieteen Nobel-palkintona.

Professori Rao on 38 yliopiston kunniatohtori. Vuonna 1985 hänet vihittiin Tampereen yliopiston kunniatohtoriksi.

Rao vieraili viidesti Tampereen yliopistossa. Yhteistyö yliopiston kanssa alkoi vuonna 1983, jolloin hän oli yliopistossa järjestetyn ensimmäisen kansainvälisen tilastotieteen konferenssin pääesiintyjä. Vuonna 1987 järjestetyssä, vuoden 1983 konferenssia laajemmassa toisessa Tampereen kansainvälisessä tapahtumassa Rao oli yksi pääesiintyjistä. Samana vuonna professori Rao vieraili toistamiseen Tampereella vastaväittäjänä tilastotieteen väitöstilaisuudessa. Viidennen kerran Rao vieraili Tampereen yliopistossa vuonna 1990 järjestetyssä konferenssissa. Tampereen yliopiston tilastotieteen konferenssiesitelmiä on katsottavissa [YouTubessa](#).

Raon vierailut Tampereelle johtivat merkittävään yhteistyöhön Tampereen yliopiston ja Pittsburghin yliopiston välillä ja laajemminkin kansainvälisen tiedeyhteisön kanssa. Tämän kirjoittajista toisella oli suurenmoinen kokemus toimia vierailevana professorina Raon laitoksella Pittsburghin yliopistossa lukuvuonna 1985–86. Vierailun kohokohtia olivat yhteiset julkaisut professori Raon kanssa. Professori Rao oli toisen kirjoittajan vastaväittäjä vuonna 1987.

Tarmo Pukkila
Simo Puntanen

Kirjoittajat

Tarmo Pukkila on toiminut Tampereen yliopiston tilastotieteen professorina 1976–93, joista viimeiset kuusi vuotta yliopiston rehtorina. Vuosina 1993–2009 hän toimi sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston päällikkönä.

Simo Puntanen toimi tilastotieteen lehtorina Tampereen yliopistossa 1970–2013.